

רמז ברש"י נגד דעה קראית

אוצר החכמה
13676

דברי הגמרא (סוכה לה, א), שאתרוג של תרומה טהורה, אם נטל כשרה, מפני שיש בה היתר אכילה, מפרש רש"י: "הרי יש בה היתר אכילה, לכהן וישראל נמי נפיק בה אם לקחה מכהן הואיל ויכול להאכילה לבן בתו כהן אבל פדיון אין לה להיות ניתנת לאכילת ישראל והאומר כן רשע הוא"⁴⁷.

הדברים האחרונים תמוהים. הרי אין זו ממדתו של רש"י לכנות את האומר דבר בלתי-נכון בשם רשע. דרכו לומר: האומר כן טועה הוא או דבר זה טעות היא.

לא ידוע בבירור אם בזמנו של רש"י היו מצויין קראים באשכנז או בצרפת, אך מניחים כי שמע ספריהם ודעותיהם של הקראים הגיע ליהודים שבמדינות אלו⁴⁸.

דעתם של הקראים כי תרומה ניתנת לפדיון, וכך מובא ב"ספר המצות" לענן: "והיכא דלא שכיח כהן למיתן לי תרומות ובכורים ובכורות ולא שכיח לוי למיתן ליה מעשר ... נן לכולהון ומזבנינו להון וממטינן להון לדמיהון ללוים ולכהנים"⁴⁹.

נראה, שרש"י היה יודע על כת הקראים ועל דעתם שתרומה ניתנת לפדיון, לכן בבואו לפרש היתר-האכילה לתרומה הנזכר כאן בגמרא, שהמכוון בו היתר אכילה לכהן, ראה חובה לעצמו לציין כי לישראל אין בה שום היתר אכילה, באשר אין פדיון לתרומה והאומר כן רשע הוא, כי כת הרשעה היא הסוברת כך.

אוצר החכמה
13676

מתוך "סיני" נח, טבת-אדר תשכ"ו

47 כך הנוסחא גם בדפוסים קדומים. היו לנגד עיני דפוס שונצינו, פיזרו (משנת רע"ה בערך) ואסמטרדם, ת"ו.

48 עיין על כך יהודה רוזנטאל: "קראים וקראות באירופה המערבית", ספר היובל לרבי חנוך אלבק מוסד הרב קוק, ירושלים תשכ"ג, עמ' 442-425.

49 S. Schechter, Documents of Jewish Sectaries, — 14 Cambridge, 1910, עמ' 14, Volume II — (קונטרסים מספר המצות לענן).